

УДК: 377.35:75.01:371.13

ГАЛИНА БУЧКІВСЬКА, доктор педагогічних наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна
ORCID ID 0000-0002-4836-8280
buchkivska1810@gmail.com

ВАЛЕНТИНА ГРЕСЬКОВА, кандидат педагогічних наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна
ORCID ID 0000-0002-0132-8361

МИХАЙЛО СОРОКІН, викладач, Хмельницька гуманітарно-
педагогічна академія, Україна

ФОРМУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

GALYNA BUCHKIVSKA, doctor of pedagogical sciences, professor,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
VALENTYNA GRESKOVA, candidate of pedagogical sciences,
professor, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
MIKHAILO SOROKIN, teacher, Khmelnytskyi Humanitarian-
Pedagogical Academy

FORMATION OF COLORISTIC COMPETENCE OF ARTISTIC SPECIALISTS IN THE CONTEXT OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

В умовах стрімкого розвитку мистецтва та дизайну зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних глибоко аналізувати та застосовувати закони колористики у своїй творчій діяльності.

Метою та завданням даного дослідження є розкрити питання формування колористичної компетентності студентів мистецьких спеціальностей під час професійної підготовки з теоретичної та практичної сторони. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: проаналізувати наукову літературу з обраної теми та визначити форми та методи, які найбільше підходять для формування колористичних компетентностей студентів мистецької спеціальності.

Професійна підготовка здобувачів мистецьких спеціальностей має забезпечити не тільки теоретичні знання, а й здатність викори-

стовувати їх у практиці – створювати авторські роботи, працювати в аудиторіях, адаптувати колористичні рішення до різних контекстів. Такий підхід покращує формування широкого спектру компетентностей, що відповідає вимогам сучасної професійної діяльності.

Ключові слова: колористична компетентність, колористика, кольорознавство, майбутній фахівець образотворчого мистецтва, здобувач мистецьких спеціальностей, професійна підготовка в закладах вищої освіти.

Summary. In the context of the rapid development of art and design, there is a growing need for highly qualified specialists who are able to deeply analyze and apply the laws of color in their creative work.

The goal and objective of this study is to form coloristic competencies of students of art specialties during professional training from a theoretical and practical perspective. To achieve the goal, it is necessary to complete the

following tasks: analyze the scientific literature on the chosen topic and determine the forms and methods that are most suitable for the formation of coloristic competencies of art students.

Professional training of art majors should provide not only theoretical knowledge, but also the ability to use it in practice – to create original works, work in classrooms, and adapt color solutions to different contexts. Such an approach improves the formation of a wide range of competencies that meet the requirements of modern professional activity.

Particular attention should be paid to the integration of theoretical knowledge with practical skills, which provide a deeper understanding of the role of color in the composition. It is important to form an aesthetic taste, analytical thinking and the ability to independent creative activity. During their studies, future artists, designers, and set designers acquire

a system of competencies that allow them to navigate modern color trends and change color in various ways.

Therefore, the formation of coloristic competence is an integral part of the training of future specialists in the field of art, which ensures their competitiveness and ability for self-realization.

Key words: coloristic competence, coloristics, color science, future fine arts specialist, applicant for art majors, professional training in higher education institutions.

Мета: дослідити аспекти формування колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей в контексті їх професійної підготовки в закладі вищої освіти

Постановка проблеми. Формування колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей є важливим аспектом професійної підготовки в мистецьких закладах вищої освіти. Колористична компетентність досягає відповідного рівня знань, умінь і навичок майбутнього вчителя мистецтва або дизайнера та реалізується в композиції кольорів для створення виразних, глибоких та естетично довершених образів. Вона включає як теоретичні основи колористики, так і практичне володіння більшою технікою роботи з кольором, його вплив на глядача та взаємодію з іншими художніми засобами.

Формування колористичної компетентності здійснюється в контексті професійної підготовки студентів через системне застосування сучасних педагогічних методик, інтеграцію художніх та теоретичних дисциплін, практичні заняття, майстер-класи, творчі роботи та практичні вправи та аналіз візуальних арт-форм для розуміння кольорових рішень. Важливим є створення умов для самостійної та творчої роботи, розвитку художнього смаку, здатності вибирати та поєднувати кольорові рішення.

Особливу увагу слід приділити підготовці студентів до роботи в

різних сферах мистецтва та дизайну, враховуючи їх професійні та індивідуальні особливості. Це означає забезпечити їх конкурентоспроможність і відповідність сучасним вимогам ринку праці. Враховуючи всі ці аспекти, можна стверджувати, що формування колористичної компетентності є ключовим компонентом професійної підготовки майбутніх художників-педагогів і дизайнерів в закладах вищої освіти, що підтверджується сучасними педагогічними та художніми практиками.

Аналіз досліджень і публікацій. У науково-педагогічних дослідженнях колористичної компетентності не було приділено достатньої уваги (Т. Басараб, Ц. Дутін, Т. Паньок, О. Фенцик, Ж. Фушень, Д. Чаус та ін.). Дослідники досить глибоко вивчали проблематику психології кольору (О. Запорожець, М. Серов, Ю. Фоміна, П. Яньшин та ін.). Тому варто приділити увагу теоретичному та практичному аспектам формування колористичної компетентності, є окремі дослідження формуванню колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей в контексті їх професійної підготовки в закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модернізація всіх ланок освіти, зокрема закладів вищої освіти в Україні, ставить нові вимоги до в їх професійної підготовки здобувачів освіти мистецьких спеціальностей. Формування колористичної компетентності у здобувачів мистецьких спеціальностей є ключовим елементом їх професійного розвитку, що включає навчання теорії кольору, практичні вправи та аналіз візуальних арт-форм для розуміння кольорових рішень, майстер-класи, творчі роботи тощо.

Як зазначає Д. Чаус, формування колористичної компетентності у студентів в професійній підготовці спрямовано передусім "на розвиток самого художника, його почуттів у кольорографічних зображеннях. Навички колористичного бачення докільля допомагають ро-

зуміти, як кольори та їхні комбінації можуть впливати на настрій у картині, на створення цікавих та привабливих художніх творів, проєктів тощо" (Чаус, 2023).

На думку, Ц. Дутін "колористична підготовка дозволяє розширити уявлення майбутніх фахівців-практиків про закономірності колірної гармонії, розвиває їхнє вміння розбиратися у розмаїтті колірних поєднань, гармонійно синтезувати їх. Така методика успішно застосовується при виконанні практичних завдань з живопису, композиції, при виконанні дизайнерських проєктів" (Дутін, 2020).

Як зазначають науковці Т. Басараб, О. Фенцик, "компетентності, взаємопов'язані зі знаннями, вміннями, навичками, корелюють зі здатністю індивіда свідомо і раціонально їх використовувати, забезпечують усебічне оволодіння процедурою освітньої підготовки особистісно-діяльнісного спрямування" (Басараб, Фенцик, 2017).

Формування колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей є ключовим компонентом їх професійної підготовки у мистецьких закладах вищої освіти. Колористика, як сфера знань і практичних навичок, сприяє розвитку художнього бачення, естетичного смаку та здатності до творення гармонійних та виразних образів. В сучасних умовах швидкого технологічного розвитку та глобалізації, посилюється потреба у висококваліфікованих фахівцях з глибоким розумінням кольору.

Стосовно підходів, форм та методів, що використовуються в освітньому процесі, важливо акцентувати увагу на інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, що дозволяє здобувачам ефективніше опановувати колористику. Використання сучасних технологій, мультимедійних засобів та інтерактивних методів навчання сприяє більш глибокому засвоєнню освітніх компонентів, формуванню у студентів критичного та творчого погляду на колір.

В нашому дослідженні ми ак-

центуємо увагу на тому, що без творчої діяльності неможливо формувати колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей, оскільки саме творча діяльність сприяє виконанню творчих завдань, практичних вправ та аналізу візуальних арт-форм для розуміння кольорових рішень тощо.

Як зазначають Т. Паньок та Ж. Фушень: "опанування творчою діяльністю передбачає розвинуті образотворчі здібності, які проявляються у вигляді сформованих рис професійної майстерності. Це передусім: творча уява, відчуття кольору, пропорційна єдність, художнє та образне мислення, що породжує яскравість образів, емоційне ставлення до зображуваного явища, вміння побачити в предметах і явищах основне, найбільш характерне, почуття гармонії, уміння конкретизувати і узагальнювати художній образ, створювати оригінальні композиції, любов до образотворчої діяльності, що супроводжується високою працездатністю" (Паньок, Фушень, 2023).

Для формування колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей ми пропонуємо творчі завдання, що включають навчання теорії кольору, практичні вправи та аналіз візуальних арт-форм, майстер-класи, творчі роботи для розуміння кольорових рішень.

1. Експерименти з різноманітними художніми техніками. Дозвольте здобувачам проекспериментувати з різними художніми техніками. Це дасть їм можливість розвинути свої навички та виробити власний творчий стиль.

2. Надихаючі проекти. Запропонуйте студентам цікаві та надихаючі проекти, які розбудують їхню уяву. Це може бути, наприклад, створення власного коміксу, ілюстрації до улюбленої книги або абстрактного твору мистецтва.

3. Візуальна подорож. Організуйте поїздки до визначних місць, закладів культури, художніх галерей чи музеїв, щоб здобувачі могли надихнутися роботами інших

художників та розвинути свою уяву.

4. Творчі вправи. Використовуйте творчі вправи, такі як особистісні ескізи або інтуїція. Завдяки їм здобувачі матимуть можливість розвивати свою уяву та подивитися на мистецтво з іншої точки зору.

5. Відкритість та експериментування. Заохочуйте здобувачів бути відкритими до нових можливостей та експериментувати з різними художніми техніками та матеріалами для розвитку їхньої уяви та творчих навичок.

6. Використовуйте різноманітні матеріали. Не обмежуйте себе одним типом художнього матеріалу. Спробуйте різні фарби, олівці та пастель, щоб з'ясувати, які з них найкраще відповідають вашому художньому стилю та вподобанням.

7. Майстер-класи. Це діяльність покликана ознайомити студентів з новими техніками як наприклад: фейнлайнер, шліфування тощо.

8. Аналіз візуальних арт-форм. Наприклад: веб-сайти всесвітньо відомих галерей, музеїв сучасного мистецтва. Цей метод покликаний розкрити композицію візуальних арт-форм, колористику тощо.

Також важливо застосовувати індивідуальний підхід, що дозволить студентам виражати свої думки та емоції через мистецтво, підтримуючи їх у розкритті власної творчості та уяви; позитивну атмосферу, яка створює дружню та творчу атмосферу на заняттях, де здобувачі почуватимуться комфортно та прагнутимуть до самовираження через мистецтво.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування колористичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей є вагомим аспектом їх професійної підготовки у закладах вищої освіти. Колористика – це не лише технічна навичка підбору кольорів, але й складний комплекс художньо-методичних знань, емоційної та естетичної чутливості, здатності створювати гармонійні та виразні образи. У процесі навчання майбутні педагоги, худож-

ники, дизайнери, сценографи здобувають систему компетентностей, яка дозволить їм орієнтуватися на сучасні тенденції колористики.

Особливу увагу слід приділяти інтеграції теоретичних знань з практичними навичками, що забезпечують глибше розуміння кольору ролі в композиції. Важливим є формування естетичного смаку, аналітичного мислення та здатності до самостійної творчої діяльності. У контексті професійної підготовки доцільно використовувати інтерактивні методи навчання, сучасні технології та мультимедійні засоби.

Отже, формування колористичної компетентності є невід'ємною складовою підготовки майбутніх фахівців у сфері мистецтва, що забезпечує їх конкурентоспроможність та здатність до самореалізації в професії.

Таким чином, процес формування колористичної компетентності здобувачів в ЗВО є цілісним, системним і динамічним, що враховує сучасні вимоги до фахівця у сфері мистецтва. Це сприяє підвищенню рівня професійної підготовки, розвитку художнього смаку і творчого потенціалу студентів, а також формуванню високоякісних фахівців, здатних успішно функціонувати.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басараб Т., Фенцик О. Психологічні умови професійного становлення особистості. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції", Мукачево, 26–27 жовтня, 2017. С. 24–26.

2. Дутін Ц. Педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну. 2020. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: "Педагогіка і психологія". Педагогічні науки, 2 (20), 188–193. URL <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/22.pdf> (дата звернення 30.05.2025).

3. Манько В. (2000). Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. *Соціалізація особистості: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова*, 2, 153–161.

4. Паньок Т., Ф. Жень. (2023). Китайський досвід використання етнодизайну у процесі формування ключових компетентностей майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва мистецьких спеціальностей. *Молодь і ринок*, 3 (211), 16–21.

5. Чаус Д. (2023). Роль колористичної компетентності у процесі живописної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в педагогічних університетах. *Молодь і ринок*, 10 (218), 172–177. URL <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/293326/288540> (дата звернення 30.05.2025).

REFERENCES

1. Basarab T., Fentsyk O. (2017). Psykholohichni umovy

profesiynoho stanovlennya osobystosti. [Psychological conditions of professional development of the personality]. *Materialy Mizhnarodnoyi naukopraktychnoyi konferentsiyi "Osvita i formuvannya konkurentnospromozhnosti fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsiyi"*. Mukachevo, P. 24–26. [in Ukrainian].

2. Dutin T. (2020). Pedagogical aspects of professional training of future graphic design specialists. [Pedagogichni aspekty profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z hrafichnoho dyzainu]. *Bulletin of the Alfred Nobel University. Series: "Pedagogy and Psychology"*. *Pedagogical Sciences*, 2(20), 188–193. [in Ukrainian].

3. Manko, V. (2000) *Dydaktychni umovy formuvannya u studentiv profesiyno-piznavalnoho interesu do spetsialnykh dystsyplin. Sotsializatsiia osobystosti: zb. nauk. pr. Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova*, 2, 153–161. [in

Ukrainian]

4. Panok, T., Zhen F. (2023). *Kytayskyi dosvid vykorystannya etnodyzaynu u protsesi formuvannya klyucho-vykh kompetentnostey maybutnikh fakhivtsiv z obrazotvor-choho mystetstva mystetskykh spetsialnostey* [The Chinese experience of using ethnodesign in the process of forming the key competencies of future fine arts specialists in art specialties]. *Youth & market*, 3 (211), 16–21. [in Ukrainian].

5. Chaus, D. (2018). *Rol kolorodydaktyky u pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv khudozhnikh spetsialnostey vyshchykh navchalnykh zakladi* [The role of color didactics in the training of future specialists in art specialties of higher educational institutions]. *Proceedings of the 7th International Scientific Conference. Problems and Prospects of Territories Socio-Economic Development* (April 4–7, Opole, Poland). Opole, pp. 239–241. [in Ukrainian].

